

PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ IDENTIFIKAVIMO METODIKA

PRIEDAS NR. 1

*PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ IDENTIFIKAVIMO IR KLASIFIKAVIMO
SRITIES TEISINIS REGULIAVIMAS*

1 Europos Sąjungos teisinis reguliavimas

Europos Sąjungoje taikomas suderintas atliekų klasifikavimas pagal 2008 m. lapkričio 19 d. Europos parlamento ir Tarybos direktyvos dėl atliekų ir panaikinamosios, kurias direktyvas 2008/98/EB (toliau – **Atliekų direktyva**) 7 str. apibrėžtą ir 2014 m. gruodžio 18 d. Komisijos sprendimu 2014/955/ES¹ (toliau – **Sprendimas dėl atliekų sąrašo**, šis sprendimas iš dalies pakeitė anksčiau galiojusį 2000 m. gegužės 3 d. Komisijos sprendimą 2000/532/EB²) patvirtintą atliekų sąrašą (toliau – **Europos atliekų sąrašas**). Savybės, dėl kurių atliekos turi būti priskiriamos pavojingosioms atliekoms, išvardintos Atlieku direktyvos III priede (šis priedas pakeistas 2014 m. gruodžio 18 d. Komisijos Reglamentu Nr. 1357/2014³, toliau – **Reglamentas 1357/2014**). Su tikslu pateikti technines gaires dėl tam tikrų Atlieku direktyvos ir Sprendimo dėl atliekų sąrašo, peržiūrėto 2014 ir 2017 m., aspektų Europos Komisija paskelbė pranešimą Nr. 2018/C 124/01 „Atliekų klasifikavimo techninės gairės“ (toliau – **ES Gairės**), kuriame pateikiama paaiškinimų ir gairių nacionalinėms valdžios institucijoms, įskaitant vietos valdžios institucijas, ir įmonėms, kaip teisingai aiškinti ir taikyti tam tikrus ES teisės aktus dėl atliekų klasifikavimo, t. y. nustatyti pavojingąsias savybes, vertinti, ar atliekoms būdingos pavojingosios savybės, ir galiausiai klasifikuoti atliekas kaip pavojingąsias ar nepavojingąsias.

Žemiau pateikiama detalesnė informacija apie Atlieku direktyvos, Sprendimo ir ES Gairių nuostatas. Tačiau kalbant apie ES teisinį reglamentavimą pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo srityje, svarbu įvertinti ne tik aukščiau nurodytų teisės aktų ir techninių gairių tūrinį, bet ir kitų su pavojingųjų atliekų identifikavimu susijusių teisės aktų nuostatas bei su cheminių medžiagų reglamentavimu susijusių teisės aktų nuostatas.

2 **Atliekų direktyva, Sprendimas dėl Europos atliekų sąrašo, ES Gairės**

Atliekų direktyva

Atliekų direktyva yra pagrindinis ES teisės aktas dėl atliekų, kurio nuostatas visos valstybės narės privalo perkelti į nacionalinius teisės aktus. Direktyvos taikymo sritį nulemia 3 straipsnio 1 dalyje pateikta sąvokos „atliekos“ apibrėžtis, bei 2 str. numatytos taikymo išimtys⁴. Svarbu pažymėti, kad sprendimas, ar medžiagą ar objektą galima laikyti atliekomis, kaip tai suprantama pagal Atlieku direktyvą, yra svarbus, toks pat svarbus ir sprendimas, ar juos reikėtų priskirti prie nepavojingųjų atliekų ar prie pavojingųjų atliekų.

Atliekų direktyvoje pavojingosios atliekos apibrėžtos kaip atliekos, kurioms būdingos viena ar kelios iš direktyvos III priede išvardytų penkiolikos pavojingųjų savybių. Taip pat direktyvoje yra pateikta nepavojingųjų atliekų apibrėžtis.

¹ 2014 m. gruodžio 18 d. Komisijos sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamos Sprendimo 2000/532/EB nuostatos dėl atliekų sąrašo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/98/EB

² 2000 m. gegužės 3 d. Komisijos Sprendimas keičiantis Sprendimą 94/3/EB, nustatantį atliekų sąrašą pagal Tarybos direktyvos 75/442/EEB dėl atliekų 1 straipsnio a dalį, ir Tarybos sprendimą 94/904/EB, nustatantį pavojingų atliekų sąrašą pagal Tarybos direktyvos 91/689/EEB dėl pavojingų medžiagų 1 straipsnio 4 dalį (pranešta dokumentu Nr. C(2000) 1147) (2000/532/EB)

³ 2014 m. gruodžio 18 d. Komisijos Reglamentas (ES) Nr. 1357/2014, kuriuo pakeičiamas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinamosios, kurias direktyvas III priedas

⁴ Šioje ataskaitoje Atlieku direktyvos taikymo sritis plačiau nėra analizuojama, papildomos informacijos galima rasti Gairėse dėl pagrindinių Atlieku direktyvos nuostatų aiškinimo (Europos Komisija. Aplinkos generalinis direktoratas (2013 m.): Gairės dėl pagrindinių Direktyvos 2008/98/EB dėl atliekų nuostatų aiškinimo)

Atliekų direktyva

3 straipsnis „Savokų apibrėžtys“

- 1) „atliekos“ – medžiaga ar objektas, kurio turėtojas atsikrato, ketina ar privalo atsikratyti;
- 2) „pavojingos atliekos“ – atliekos, kurios turi vieną ar keletą pavojingų savybių, išvardytų III priede;
- 2a) „nepavojingos atliekos“ – atliekos, neištrauktos į 2 punktą;

Atliekų direktyvos 7 straipsnis nustato Europos atliekų sąrašo pagrindus. Įgyvendinant 7 straipsnio 1 dalį buvo priimtas Sprendimas dėl atliekų sąrašo. Atliekų direktyvos 7 straipsnio 2 ir 3 dalyse pateikiamos nuostatos, susijusios su atveju, kai valstybė narė pavojingosiomis laiko atliekas, kurios Europos atliekų sąrašė nurodytos kaip nepavojingosios, ir atvirkščiai. 7 straipsnio 2 ir 3 dalyse nenustatyta už tokius sprendimus atsakinga kompetentinga institucija arba tinkama procedūra jiems priimti; tai klausimas, kurį paliekama spręsti pagal kiekvienos valstybės narės vidaus teisės ir administracinę sistemą (svarbu pažymėti, kad ūkinės veiklos vykdytojai arba kiti privatūs subjektai nelaikomi „valstybėmis narėmis“ ir priimti sprendimų pagal Atliekų direktyvos 7 straipsnio 2 ir 3 dalis negali).

Atliekų direktyva

7 straipsnis „Atliekų sąrašas“

1. Komisijai pagal 38a straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais papildoma ši direktyva ir pagal šio straipsnio 2 ir 3 dalis nustatomas ir peržiūrimas atliekų sąrašas. Į atliekų sąrašą įtraukiamos pavojingos atliekos, jame atsižvelgiama į atliekų kilmę bei sudėtį ir prireikus į pavojingų medžiagų koncentracijos ribines vertes. Atliekų sąrašas yra privalomas nustatant, kurios atliekos turi būti laikomos pavojingomis atliekomis. Medžiagos ar objekto įtraukimas į sąrašą nereiškia, kad tai visuomet yra atliekos. Medžiaga ar objektas laikomas atliekomis tik tada, kai atitinka 3 straipsnio 1 punkte pateiktą apibrėžtį.
2. Valstybė narė atliekas gali laikyti pavojingomis, net jeigu jos nėra įtrauktos į atliekų sąrašą, kai tos atliekos turi vieną ar daugiau III priede išvardytų savybių. Valstybė narė nedelsdama apie visus tokius atvejus informuoja Komisiją ir suteikia Komisijai visą su tuo susijusią informaciją. Atsižvelgiant į gautus pranešimus, sąrašas peržiūrimas siekiant nuspręsti dėl jo patikslinimo.
3. Kai valstybė narė turi įrodymų, kad konkrečios atliekos, į sąrašą įtrauktos kaip pavojingos, neturi jokių III priede išvardytų savybių, ji tas atliekas gali laikyti nepavojingomis. Valstybė narė nedelsdama apie visus tokius atvejus informuoja Komisiją ir pateikia Komisijai visus reikalingus įrodymus. Atsižvelgiant į gautus pranešimus, sąrašas peržiūrimas siekiant nuspręsti dėl jo patikslinimo.
4. Negalima pavojingų atliekų perklasifikuoti į nepavojingas, jei jos buvo atskiestos arba sumaišytos siekiant sumažinti pradinės pavojingų medžiagų koncentracijas, kurios būtų mažesnės negu nustatytos mažiausios ribinės vertės, kurioms esant atliekos apibrėžiamos kaip pavojingos.
6. Valstybės narės gali laikyti atliekas nepavojingomis pagal 1 dalyje minėtą atliekų sąrašą.
7. Komisija užtikrina, kad atliekų sąrašas ir bet kokia šio sąrašo peržiūra atitiktų tinkamus aiškumo, suprantamumo ir prieinamumo vartotojams, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ), principus.

Atliekų direktyvos III priede nurodytos atliekų savybės, dėl kurių jos tampa pavojingosios (žr. **Klaida! Nerastas nuorodos šaltinis.**). Šis priedas, atsižvelgiant į mokslinę pažangą buvo atnaujintas Komisijos reglamentu (ES) Nr. 1357/2014, taikomu nuo 2015 m. birželio 1 d., ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 2017/997, taikomu nuo 2018 m. liepos 5 d. ES reglamentai tiesiogiai taikomi valstybėse narėse neperkeliant jų į nacionalinę teisę.

Lentelė 1. Atliekų savybės, dėl kurių jos tampa pavojingosios (pagal Atliekų direktyvos III priedą)

Pavojingosios savybės	
HP 1	Sprogiosios
HP 2	Oksiduojančiosios
HP 3	Degiosios
HP 4	Dirginančios – dirgina odą ir pažeidžia akis
HP 5	Specifiškai toksiškos konkrečiam organui (STOT) / Toksiškos įkvėpus

HP 6	Ūmiai toksiškos
HP 7	Kancerogeninės
HP 8	Ėsdinančios
HP 9	Užkrečiamosios
HP 10	Toksiškos reprodukcijai
HP 11	Mutageninės
HP 12	Išskiriančios ūmiai toksiškas dujas
HP 13	Jautrinančios
HP 14	Ekotoksiškos
HP 15	Atliekos, kuriose gali pasireikšti kuri nors prieš tai nurodyta pavojingoji savybė, kuria pirminės atliekos tiesiogiai nepasižymėjo

Atliekų direktyvoje, be aukščiau paminėtų nuostatų, tiesiogiai susijusių su pavojingųjų atliekų identifikavimu ir klasifikavimu taip pat nustatytos specialiosios sąlygos dėl pavojingųjų atliekų tvarkymo, įskaitant:

- įpareigojimas teikti įrodymus, kad atliekas būtų galima atsekti pagal atitinkamos valstybės narės taikomą sistemą (Atliekų direktyvos 17 straipsnis);
- draudimas maišyti pavojingąsias atliekas (Atliekų direktyvos 18 straipsnis);
- konkretūs ženklavimo ir pakavimo įpareigojimai (Atliekų direktyvos 19 straipsnis);
- nustatyta, kad pavojingosios atliekos turi būti tvarkomos tik specialiai tam skirtuose atliekų tvarkymo įrenginiuose, kuriems išduotas specialus leidimas pagal Atliekų direktyvos 23–25 straipsnius.

Pagal Atliekų direktyvos 20 straipsnio „Namų ūkių pagamintos pavojingos atliekos“ 1 dalies nuostatas namų ūkių pagamintoms mišrioms atliekoms netaikomos aukščiau išvardintų 17, 18, 19 straipsnių nuostatos, bet tik iki tol, kol jas priima atliekų surinkimą, šalinimą arba naudojimą vykdanči įstaiga ar įmonė, kuri turi atitinkamą leidimą ir (arba) yra įregistruota.

Atliekų direktyva

20 straipsnis „Namų ūkių pagamintos pavojingos atliekos“

1. Iki 2025 m. sausio 1 d. valstybės narės įveda atskirą namų ūkiuose susidarančių pavojingų atliekų frakcijų surinkimo sistemą siekdamas užtikrinti, kad pavojingos atliekos būtų tvarkomos laikantis 4 ir 13 straipsnių ir jomis nebūtų užteršti kiti komunalinių atliekų srautai.

2. 17, 18, 19 ir 35 straipsniai netaikomi namų ūkių pagamintoms mišrioms atliekoms.

3. 19 ir 35 straipsniai netaikomi namų ūkių pagamintų pavojingų atliekų atskiroms frakcijoms tol, kol jas priima surinkimą, šalinimą arba naudojimą vykdanči įstaiga ar įmonė, kuri gavo leidimą ar buvo įregistruota pagal 23 ar 26 straipsnį.

4. Ne vėliau kaip 2020 m. sausio 5 d. Komisija parengia gaires, kad padėtų ir sudarytų palankesnes sąlygas valstybėms narėms užtikrinti atskirą pavojingų atliekų iš namų ūkių frakcijų surinkimą.

Komisijos sprendimas 2000/532/EB (Sprendimas dėl atliekų sąrašo)

Kaip nurodyta aukščiau, Europos atliekų sąrašas nustatytas Komisijos sprendimu 2000/532/EB (Sprendimas dėl atliekų sąrašo). Atliekų klasifikavimo srityje Europos atliekų sąrašas laikytinas pagrindiniu dokumentu. Suvestinė Europos atliekų sąrašo redakcija egzistuoja nuo 2000 m. ir buvo peržiūreta Komisijos sprendimu 2014/955/ES, siekiant atnaujinti atliekų sąrašą atsižvelgiant į mokslo pažangą ir suderinti jį su cheminių medžiagų

srities teisės aktų pakeitimais. Kaip ES sprendimas, Europos atliekų sąrašas yra privalomas visas ir skirtas valstybėms narėms, jo nereikia perkelti į nacionalinę teisę.

Svarbu pažymėti, kad Sprendime dėl atliekų sąrašo pateikiamas ne tik pats atliekų sąrašas, bet ir papildomos nuostatos (taisyklės) dėl pavojingųjų savybių vertinimo ir atliekų klasifikavimo. Sprendimo struktūrą galima suskirstyti į kelias dalis, apie kurias detaliau pasisakoma žemiau:

- Apibrėžtys
- Vertinimo ir klasifikavimo taisyklės
- Naudojimosi atliekų sąrašu taisyklės
- Europos atliekų sąrašas

Pirmiausiai, Sprendime dėl atliekų sąrašo pateikiamos apibrėžtys ir nurodant pavojingųjų medžiagų apibrėžtį pateikiama nuoroda į Reglamentą (EB) Nr. 1272/2008.

Sprendimas dėl atliekų sąrašo 2000/532/EB

APIBRĖŽTYS

Šiame priede vartojamų terminų apibrėžtys:

1. pavojingoji medžiaga – medžiaga, atitinkanti Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 I priedo 2–5 dalyse nustatytus priskyrimo pavojingosioms cheminėms medžiagoms kriterijus;
2. sunkieji metalai – visi stibio, arseno, kadmio, chromo (VI), vario, švino, gyvsidabrio, nikelio, seleno, telūro, talio ir alavo junginiai, taip pat šios medžiagos metalo pavidalu, kai klasifikuojami kaip pavojingosios cheminės medžiagos;
3. polichlorintieji bifenilai ir polichlorintieji terfenilai (PCB) – Tarybos direktyvos 96/59/EB 2 straipsnio a punkte apibrėžti PCB;
4. pereinamieji metalai – šie metalai: visi skandžio, vanadžio, mangano, kobalto, vario, itrio, niobio, hafnio, volframo, titano, chromo, geležies, nikelio, cinko, cirkonio, molibdeno ir tantalio junginiai, taip pat šie metalai metalo forma, kai klasifikuojami kaip pavojingosios cheminės medžiagos;
5. stabilizavimas – procesai, kai pakeičiamas atliekų sudedamųjų dalių pavojingumo lygis ir taip pavojingosios atliekos paverčiamos nepavojingosiomis atliekomis;
6. kietinimas – procesai, kuriais, naudojant priedus, pakeičiamas tik fizinis atliekų būvis, bet nepakeičiamos jų cheminės savybės;
7. iš dalies stabilizuotos atliekos – atliekos, kurių pavojingosios sudedamosios dalys po stabilizavimo proceso nėra tapusios visiškai nepavojingomis ir trumpuoju, vidutinės trukmės ar ilguoju laikotarpiu galėtų būti išleistos į aplinką.

Taip pat Sprendime dėl atliekų sąrašo nurodomos atliekų vertinimo ir klasifikavimo taisyklės. Sprendime nurodyta, kad vertinat atliekų pavojingąsias savybes turi būti taikomi Atliekų direktyvos III priede nustatyti kriterijai. Kalbant apie atliekų priskyrimą pavojingosioms atliekoms (jų pavojingųjų savybių vertinimą) pateikiamos nuorodos į Reglamentą (EB) Nr. 1272/2008. Šioje sprendimo dalyje aiškiai nurodyta, kad pavojingosios atliekos atliekų sąrašė pažymėtos žvaigždute (*).

Svarbu pažymėti, Europos atliekų sąrašė yra trijų tipų įrašai:

- tik pavojingųjų atliekų įrašai. Atliekos, priskiriamos tik prie pavojingųjų atliekų įrašų, negali būti priskiriamos prie nepavojingųjų atliekų įrašų ir laikomos pavojingosiomis be jokio papildomo vertinimo;
- tik nepavojingųjų atliekų įrašai. Atliekos, priskiriamos tik prie nepavojingųjų atliekų įrašų, negali būti priskiriamos prie pavojingųjų atliekų įrašų ir laikomos nepavojingosiomis be jokio papildomo vertinimo;
- veidrodiniai įrašai, kai pagal Europos atliekų sąrašą atliekas iš to paties šaltinio galima priskirti tiek prie pavojingųjų atliekų įrašo, tiek prie nepavojingųjų atliekų įrašo, priklausomai nuo konkrečių aplinkybių ir atliekų sudėties.

Sprendime dėl atliekų sąrašo yra nurodyta, kad atliekų pavojingųjų savybių vertinimas būtinas tik tais atvejais, kai atliekos atitinka vieną iš veidrodinių įrašų.

Sprendimas dėl atliekų sąrašo 2000/532/EB

VERTINIMAS IR KLASIFIKAVIMAS

1. Atliekų pavojingųjų savybių vertinimas

Vertinant atliekų pavojingąsias savybes taikomi Direktyvos 2008/98/EB III priede nustatyti kriterijai. Vertinant pavojingąsias savybes HP 4, HP 6 ir HP 8 naudojamos konkrečių medžiagų ribinės vertės, kaip nurodyta Direktyvos 2008/98/EB III priede. Jei atliekose esantis medžiagos kiekis yra mažesnis negu tos medžiagos ribinė vertė, apskaičiuojant mažiausią ribinę vertę tos medžiagos neįskaičiuojamos. Jei atliekų pavojingoji savybė įvertinta atliekant bandymą su tokia pavojingosios medžiagos koncentracija, kokia nurodyta Direktyvos 2008/98/EB III priede, tokio bandymo rezultatai yra viršesni.

2. Atliekų priskyrimas pavojingosioms atliekoms

Visos atliekos, kurios atliekų sąrašė pažymėtos žvaigždute (*), laikomos pavojingosiomis atliekomis pagal Direktyvą 2008/98/EB, nebent taikomas tos direktyvos 20 straipsnis.

Jei tam tikroms atliekoms galima priskirti tiek pavojingųjų, tiek nepavojingųjų atliekų kodus, tuomet:

– į suderintą atliekų sąrašą atliekos turėtų būti įrašomos kaip pavojingosios ir pateikiama bendra arba konkreti nuoroda, kad tai yra pavojingosios medžiagos, tik jei tose atliekose yra atitinkamų pavojingųjų medžiagų, dėl kurių atliekos turi vieną ar daugiau iš HP 1 – HP 8 ir (arba) HP 10 – HP 15 pavojingųjų savybių, išvardytų Direktyvos 2008/98/EB III priede. Pavojingoji savybė HP 9 (užkrečiamoji) vertinama pagal atitinkamus valstybės narės teisės aktus arba informacinius dokumentus.

– Pavojingoji savybė gali būti įvertinta remiantis medžiagų koncentracija atliekose, kaip nurodyta Direktyvos 2008/98/EB III priede arba, jei Reglamente (EB) Nr. 1272/2008 nenurodyta kitaip, atliekant bandymą pagal Reglamentą (EB) Nr. 440/2008 ar kitus tarptautiniu mastu pripažintus bandymų metodus ir gaires, atsižvelgiant į Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 7 straipsnį dėl bandymų su gyvūnais ir žmonėmis.

– Atliekos, kuriose yra polichlorintų dibenzo-p-dioksinų ir dibenzofuranų (PCDD/PCDF), DDT (1,1,1-trichlor-2,2-bis(4-chlor fenil)etano), chlordan, HCH (įskaitant lindaną), dieldrino, endrino, heptachloro, heksachlorbenzeno, chlordekono, aldrino, pentachlorbenzeno, mirekso, toksafeno, heksabrombifenilo ir (arba) PCB didesnės koncentracijos nei Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2019/1021 IV priede nustatytoji ribinė koncentracija, priskiriamos pavojingosioms.

– Direktyvos 2008/98/EB III priede nustatytos ribinės koncentracijos netaikomos masyvaus pavidalo gryno metalo lydiniams (neužterštiems pavojingosiomis medžiagomis). Tos lydinių atliekos, kurios laikomos pavojingosiomis atliekomis, į šį sąrašą įrašytos atskirai ir pažymėtos žvaigždute (*).

– Jei taikytina, nustatant atliekų pavojingąsias savybes galima atsižvelgti į šias Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 VI priedo pastabas:

– 1.1.3.1. Su medžiagų identifikavimu, klasifikavimu ir ženklinimu susijusios pastabos – B, D, F, J, L, M, P, Q, R ir U pastabos.

– 1.1.3.2. Su mišinių klasifikavimu ir ženklinimu susijusios pastabos – 1, 2, 3 ir 5 pastabos.

– Šiuo metodu įvertinus atliekų pavojingąsias savybes, joms turėtų būti atitinkamai priskirtas pavojingųjų arba nepavojingųjų atliekų įrašas iš šio sąrašo.

– Visos kitos suderintame atliekų sąrašė įrašytos atliekos laikomos nepavojingomis.

Sprendime dėl atliekų sąrašo taip pat paaiškinta atliekų sąrašo struktūra ir pateiktos išsamios tinkamo atliekų kodo parinkimo taisyklės. Paaiškinta, kad atliekų kodai yra šešiaženkliai ir kad norint teisingai priskirti atliekos kodą būtina laikytis nustatyto atliekų kodo parinkimo eiliškumo.

Sprendimas dėl atliekų sąrašo 2000/532/EB

ATLIEKŲ SĄRAŠAS

Sąrašė skirtingų rūšių atliekos yra išsamiai apibūdintos atliekoms skirtu šešių skaitmenų kodu ir tam tikrais dviejų skaitmenų ir keturių skaitmenų skyrių pavadinimais. Tai reiškia, kad norint nustatyti atliekų rūšį sąrašė, turėtų būti laikomasi toliau nurodytos tvarkos.

– Nustatomas atliekų, nurodytų 01–12 arba 17–20 skyriuose, šaltinis, ir nustatomas šešių skaitmenų atliekos kodas (išskyrus kodus, kurie šiuose skyriuose baigiasi 99). Atkreipkite dėmesį į tai, kad tam tikriems gamybos padaliniais gali reikėti savo veiklą klasifikuoti pagal kelis skyrius. Pavyzdžiui, lengvųjų automobilių gamintojas savo atliekas gali rasti 12 skyriuje (metalų formavimo ir paviršių apdorojimo atliekos), 11 skyriuje (neorganinės atliekos, turinčios metalų po metalų apdorojimo ir dengimo) ir 08 skyriuje (dangų naudojimo atliekos), priklausomai nuo skirtingų procesų etapų.

– Jeigu 01–12 arba 17–20 skyriuose neįmanoma rasti tinkamo kodo atliekoms identifikuoti, turi būti patikrinami 13, 14 ir 15 skyriai.

– Jeigu netinka nė vienas šių atliekų kodų, atliekos turi būti identifikuojamos pagal 16 skyrių.

– Jeigu atliekų nėra ir 16 skyriuje, sąrašo skirsnyje, atitinkančiame pirmame etape nurodytą veiklą, turi būti naudojamas kodas 99 (kitais neapibrėžtos atliekos).

„Atliekų klasifikavimo techninės gairės“ (ES Gairės)

Kaip nurodyta aukščiau, Europos Komisija paskelbė pranešimą Nr. 2018/C 124/01 „Atliekų klasifikavimo techninės gairės“ (toliau – **ES Gairės**), kuriame pateikiama paaiškinimų ir gairių nacionalinėms valdžios institucijoms, įskaitant vietos valdžios institucijas, ir įmonėms, kaip teisingai aiškinti ir taikyti tam tikrus ES teisės aktus dėl atliekų klasifikavimo, t. y. nustatyti pavojingąsias savybes, vertinti, ar atliekoms būdingos pavojingosios savybės, ir galiausiai klasifikuoti atliekas kaip pavojingąsias ar nepavojingąsias.

ES Gairės sudaro trys skyriai:

- 1 skyriuje pateikiama bendroji informacija apie atliekų klasifikavimą ir nurodymai, kaip naudotis gairėmis.
- 2 skyriuje trumpai pristatomos tam tikros ES atliekų teisės aktų dalys ir jų svarba apibrėžiant ir klasifikuojant pavojingąsias atliekas.
- 3 skyriuje išdėstomi bendrieji atliekų klasifikavimo veiksmai atkreipiant dėmesį į pagrindines sąvokas.

Išsami informacija pateikiama atitinkamuose prieduose, kuriuose nuodugniai apibūdinti šie konkretūs aspektai:

- 1 priede pateikiama informacija apie atliekų sąrašą ir tinkamų atliekų sąrašo įrašų pasirinkimą.
- 2 priede nurodyti įvairūs informacijos apie pavojingas medžiagas ir jų klasifikavimą šaltiniai.
- 3 priede aprašyti individualių Atliekų direktyvos III priede nurodytų HP 1 – HP 15 pavojingųjų savybių vertinimo principai.
- 4 priede apžvelgiamos pagrindinės sąvokos ir daroma nuoroda į galiojančius standartus ir metodus, susijusius su atliekų ėminių ėmimu ir chemine atliekų analize.

ES Gairių 1 priedo 3 skyriuje pateikiama papildomos informacijos ir konkrečių pavyzdžių, kokią metodiką taikyti apibūdinant problematiškiausias ir sudėtingiausias atliekas, visų pirma pakuotės atliekas, elektros ir elektronikos įrangos atliekas ir eksploatuoti netinkamų transporto priemonių (ENTP) atliekas.

3 Kiti ES teisės aktai, susiję su atliekų klasifikavimu

Kalbant apie ES reglamentavimą pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo srityje svarbu paminėti ir kitus teisės aktus, tiesiogiai nesusijusius su pavojingųjų atliekų identifikavimo taisyklių nustatymu, tačiau nustatančius kitokias atliekų klasifikavimo taisykles (priklausomai nuo taikymo srities). Šių teisės aktų trumpa apžvalga pateikta žemiau.

2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo

2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo (toliau – **Reglamentas 1013/2006**) ES teisėje įgyvendinamos Bazelio konvencijos ir EBPO sprendimo C(2001)107 nuostatos. Visose valstybėse narėse tiesiogiai taikomu Reglamentu 1013/2006 nustatomos procedūros, sąlygos ir reikalavimai, kuriuos reikia vykdyti vežant atliekas tarpvalstybiniu lygmeniu. Remiantis reglamento 34 ir 36 straipsniais, šalinti

skirtas atliekas draudžiama eksportuoti už ES ir (arba) Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) teritorijos ribų, taip pat *draudžiama eksportuoti pavojingąsias atliekas iš ES į bet kurią šalį, kuriai netaikomas EBPO sprendimas.*

Numatytos dvi atliekų vežimo kontrolės procedūros:

- bendri informacijos reikalavimai pagal 18 straipsnį, kuris paprastai taikomas III (atliekų, išvardytų „žaliajame“ sąrašė) ar IIIA priede išvardytų naudoti skirtų atliekų vežimui, ir
- išankstinio rašytinio pranešimo ir sutikimo procedūra visų kitų tipų atliekų vežimui.

Siekiant nustatyti ar atliekų vežimas nėra draudžiamas ir (arba) nustatyti kuri iš aukščiau aprašytų procedūrų turi būti taikoma atliekų vežimui pirmiausiai reikia tinkamai klasifikuoti atliekas. Svarbu pažymėti, kad šiuo atveju atliekos klasifikuojamos pagal Reglamento 1013/2006 III–IV priedų sąrašus (į reglamentą įtrauktus tarptautinių susitarimų sąrašus). Tuose sąrašuose taikomas kitoks klasifikavimo metodas nei Europos atliekų sąrašė.

Tačiau klasifikavimas pagal Europos atliekų sąrašą taip pat svarbus taikant Reglamento 1013/2006 nuostatas, pavyzdžiui, kaip kriterijus, ar atliekas galima eksportuoti į tam tikras ES nepriklausančias šalis, kurioms netaikomas EBPO sprendimas (36 straipsnio 1 dalis). Atliekų klasifikavimas pagal reglamento III–IV prieduose išvardytus įrašus (pvz., Bazelio konvencijos ir EBPO kodus) ir Europos atliekų sąrašo įrašus (reglamento V priedo 2 dalis) turi būti nurodytas atitinkamuose atliekų vežimą lydinčiuose dokumentuose.

1999 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyva 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų ir 2002 gruodžio 19 d. Tarybos sprendimas kuriuo pagal Direktyvos 1999/31/EB 16 straipsnį ir II priedą nustatomi atliekų priėmimo į sąvartynus kriterijai ir tvarka (2003/33/EB)

1999 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyvoje 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų (toliau - **Sąvartynų direktyva**) nustatytos taisyklės dėl sąvartynų tvarkymo, leidimų išdavimo sąlygų, uždarymo ir vėlesnės sąvartynų priežiūros. 2002 gruodžio 19 d. Tarybos sprendimu kuriuo pagal Direktyvos 1999/31/EB 16 straipsnį ir II priedą nustatomi atliekų priėmimo į sąvartynus kriterijai ir tvarka Nr. 2003/33/EB (toliau - **Sprendimas 2003/33/EB**) nustatyti atliekų priėmimo kriterijai, pagal kuriuos nustatoma, ar atliekos gali būti priimanos į įvairių Sąvartynų direktyvoje nustatytų klasių sąvartynus.

Atliekų priskyrimas pavojingosioms atliekoms pagal Europos atliekų sąrašą ir Atliekų direktyvos III priedą taip pat svarbus taikant Sąvartynų direktyvą ir Sprendimą 2003/33/EB, nes pirmiausiai turi būti nustatoma ar atliekos yra pavojingos ar ne (pavojingosios atliekos paprastai turėtų būti šalinamos pavojingosioms atliekoms skirtuose sąvartynuose, o nepavojingosios – nepavojingųjų ar inertinių atliekų sąvartynuose). Tačiau atliekų priskyrimo pavojingosioms ar nepavojingosioms atliekoms pagal Atliekų direktyvos III priedą ir pagal Europos atliekų sąrašą negalima painioti su atliekų vertinimu siekiant nustatyti, ar laikomasi Sąvartynų direktyvos II priede ir Tarybos sprendime 2003/33/EB išdėstytų atliekų priėmimo kriterijų.

2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/21/EB dėl kasybos pramonės atliekų tvarkymo ir iš dalies keičianti Direktyvą 2004/35/EB

2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/21/EB dėl kasybos pramonės atliekų tvarkymo ir iš dalies keičianti Direktyvą 2004/35/EB (toliau - **Kasybos pramonės atliekų direktyva**) sukurta tinkamo kasybos pramonės atliekų tvarkymo sistema. Nors kasybos pramonės atliekos nepatenka į Atliekų direktyvos taikymo sritį, jų pavojingumas turėtų būti klasifikuojamas pagal Atliekų direktyvos III priedą ir Europos atliekų sąrašą.

Kasybos pramonės atliekų direktyva siekiama užtikrinti, kad kasybos pramonės atliekos būtų tvarkomos taip, kad būtų išvengiama bet kokio neigiamo poveikio aplinkai ir su tuo susijusio pavojaus žmonių sveikatai arba jie būtų kuo labiau sumažinti. Nors kasybos pramonės

atliekos, kurioms taikoma Kasybos pramonės atliekų direktyva, aiškiai nepatenka į Atliekų direktyvos taikymo sritį (direktyvos 2 straipsnio 2 dalies d punktas), jas vis dėlto svarbu klasifikuoti pagal Europos atliekų sąrašą: pagal Kasybos pramonės atliekų direktyvą veiklos vykdytojai turi parengti atliekų tvarkymo planą ir numatyti būtinas tinkamo atliekų tvarkymo priemones. Remiantis atliekų tvarkymo planu, kasybos pramonės atliekų pavojingumą reikėtų klasifikuoti pagal Europos atliekų sąrašą ir Atliekų direktyvos III priede nustatytus kriterijus.

4 ES teisės aktai, reglamentuojantys cheminių medžiagų klasifikavimą ir tvarkymą, susiję su pavojingųjų atliekų identifikavimu

Reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų

Reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (toliau – **REACH reglamentas**) įsigaliojo 2007 m. REACH reglamentas yra bendrasis cheminių medžiagų srities ES teisės aktas, taikomas cheminėms medžiagoms (atskiroms ir mišiniams ar gaminiams sudėtyje esančioms medžiagoms). REACH reglamento tikslas – užtikrinti aukštą žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugos lygį, įskaitant cheminių medžiagų pavojaus vertinimo alternatyvių metodų skatinimą, taip pat laisvą cheminių medžiagų judėjimą vidaus rinkoje, kartu didinant konkurencingumą ir skatinant inovacijas. REACH reglamente apibrėžti ir pagal jį taikomi įvairūs procesai siekiant pagrindinio tikslo užtikrinti saugų cheminių medžiagų naudojimą:

- cheminių medžiagų registracija/notifikacija;
- geresnis informacijos perdavimas tiekimo grandinėje naudojant saugos duomenų lapus;
- cheminių medžiagų vertinimas, kurį atlieka ES valstybių narių institucijos siekdamos išsiaiškinti ar medžiagos kelia riziką žmogaus sveikatai arba aplinkai;
- medžiagų, dėl kurių nustatyta nepriimtina rizika, naudojimo ir / ar tiekimo rinkai apribojimas;
- autorizacija taikytina tam tikroms labai didelį susirūpinimą keliančioms medžiagoms, kurios gali būti pateikiamos rinkai ir naudojamos tik įvykdžius tam tikras sąlygas ir gavus konkrečią riboto galiojimo autorizaciją.

Svarbu pažymėti, kad pagal REACH reglamento 2 straipsnio 2 dalį atliekos (kaip apibrėžta Atliekų direktyvoje) nėra laikomos medžiaga, mišiniu ar gaminiu, REACH reglamente nenustatyta jokių tiesioginių įpareigojimų atliekų gamintojams ar turėtojams. Tačiau klasifikuojant atliekas, informacija apie chemines medžiagas, surinkta iš cheminių medžiagų gamintojų ir importuotojų REACH registracijos metu, o ypač informacija apie cheminių medžiagų klasifikavimą pagal Reglamentą (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo (toliau - CLP reglamentas), kuri skelbiama Europos cheminių medžiagų agentūros internetiniame puslapyje.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad kai kurie REACH reglamento tikslais taikomi bandymo metodai, nurodyti Reglamente (EB) Nr. 440/2008 (toliau – **Bandymo metodų reglamentas**), ar jų variantai gali būti taikomi klasifikuojant atliekas.

Reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo

CLP reglamentu ES pritaikoma Jungtinių tautų organizacijos tarptautinė cheminių medžiagų klasifikavimo sistema (Visuotinai suderinta cheminių medžiagų klasifikavimo ir ženklinimo sistema). Jame nustatyti išsamūs cheminių medžiagų vertinimo ir jų pavojingumo klasifikavimo kriterijai. Panašiai kaip REACH reglamente, CLP reglamento 1 straipsnio 3 dalyje

nustatyta, kad atliekos nėra laikomos chemine medžiaga, mišiniu ar gaminiu; vadinasi, CLP reglamente nustatyti įpareigojimai netaikomi atliekoms.

Nors Atliekų direktyvos III priedas, kaip nurodyta aukščiau, pagrįstas CLP reglamentu, į jį nėra perkelti visi CLP reglamente nustatyti kriterijai. Kalbant apie atliekų klasifikavimą, reikėtų pažymėti, kad kai kuriuose Atliekų direktyvos III priedo HP kriterijuose daroma tiesioginė nuoroda į CLP reglamente išvardytas pavojingumo klases ir kategorijas, ir į pavojingumo frazes bei susijusius klasifikavimo kriterijus. Daugelyje veidrodinių įrašų Europos atliekų sąrašė nurodytos konkrečios pavojingos cheminės medžiagos. Cheminės medžiagos klasifikuojamos pagal CLP reglamentą, o atliekų sudėtyje esančių pavojingųjų medžiagų buvimą reikia vertinti laikantis Atliekų direktyvos III priedo. Be to, CLP reglamento VI priedo 3 dalies 3.1 lentelėje nurodytas oficialių suderintų cheminių medžiagų klasifikacijų rinkinys. Jeigu yra tokia suderinta klasifikacija, klasifikuojant atliekas reikia ja vadovautis.

Reglamentas (ES) 2019/1021 dėl patvariųjų organinių teršalų

Reglamentu (EB) Nr. (ES) 2019/1021 dėl patvariųjų organinių teršalų (toliau - **POT reglamentas**), be kita ko, siekiama, įgyvendinant atitinkamus tarptautinius susitarimus, apsaugoti aplinką ir žmonių sveikatą nuo tam tikrų nurodytų cheminių medžiagų, kurios pasklinda per šalių sienas toli nuo jų šaltinių, išlieka aplinkoje ir gali biologiškai kauptis gyvuosiuose organizmuose. Reglamentas taikomas tik cheminėms medžiagoms, įtrauktoms į reglamento prieduose pateiktus sąrašus.

Pagal POT reglamento 7 straipsnį atliekos, sudarytos iš POT, jų turinčios arba jais užterštos viršijant nustatytas ribines vertes (ribinę koncentraciją, nurodytą 7 straipsnio 4 dalies a punkte, vadinamąją „mažo POT kiekio ribinę vertę“), turi būti šalinamos ar regeneruojamos nepagrįstai nedelsiant ir laikantis POT reglamento nuostatų taip, kad patvarieji organiniai teršalai būtų garantuotai sunaikinti arba negrįžtamai transformuoti ir likusios atliekos bei išleidžiamos medžiagos neturėtų patvariųjų organinių teršalų savybių. Draudžiamos šalinimo ar regeneravimo operacijos, dėl kurių POT gali būti regeneruoti, recirkuliuoti, atnaujinti arba pakartotinai panaudoti.

Klasifikuojant veidrodinius Europos atliekų sąrašo įrašus, atsižvelgiant į pakeitimus, padarytus Komisijos sprendimu 2014/955/ES, būtina atsižvelgti į tam tikrų POT buvimą. Atliekos, kurių sudėtyje yra tam tikrų POT (nurodytų Europos atliekų sąrašo priede (2 punkto 3 įtraukoje), viršijančių atitinkamas POT reglamente nustatytas ribines vertes, laikomos pavojingosiomis be jokio papildomo vertinimo.

Pažymėtina, kad:

- POT reglamento prieduose išvardytų POT, kurie konkrečiai nepaminėti Europos atliekų sąrašo priede (2 punkto 3 įtraukoje), net jei jų koncentracija viršija POT reglamento IV priede nustatytas ribines vertes, buvimas atliekose savaime nereiškia, kad atliekos priskirtinos prie pavojingųjų atliekų. Jų klasifikavimas priklausytų nuo cheminės medžiagos pavojingumo klasifikacijos ir turi būti vertinamas taikant Atliekų direktyvos III priede išdėstytas bendrąsias taisykles, taikytinas HP1–HP15.
- Šis poveikis klasifikavimui nėra susijęs su jokiais sudėtyje POT turinčių atliekų gamintojams ir turėtojams pagal POT reglamentą nustatytais įpareigojimais ir nuo jų nepriklauso.

Direktyva 2012/18/ES dėl didelių, su pavojingomis cheminėmis medžiagomis susijusių avarijų pavojaus kontrolės

Pagrindinis Direktyvos 2012/18/ES dėl didelių, su pavojingomis cheminėmis medžiagomis susijusių avarijų pavojaus kontrolės (toliau – Direktyva „Seveso III“) tikslas – užkirsti kelią didelėms su pavojingomis cheminėmis medžiagomis susijusioms avarijoms ir sušvelninti jų padarinius žmonių sveikatai ir aplinkai siekiant visoje Sąjungoje nuosekliai ir veiksmingai užtikrinti aukšto lygio apsaugą.

Tam tikras ribines vertes viršijančias pavojingąsias medžiagas tvarkantys veiklos vykdytojai privalo imtis visų būtinų priemonių, kad užkirstų kelią didelėms avarijoms ir sušvelnintų jų padarinius. Iš jų, be kita ko, reikalaujama teikti informaciją visuomenei, kuriai avarija gali turėti poveikį, skelbti saugos ataskaitas, sukurti saugos valdymo sistemą ir parengti vidaus avarinius planus. Valstybės narės privalo, be kita ko, užtikrinti, kad būtų parengti avariniai planai aplinkiniams rajonams ir kad būtų suplanuoti padarinių švelninimo veiksmai.

Direktyva „Seveso III“ taip pat taikoma atliekoms, bet į jos taikymo sritį neįtraukiami atliekų sąvartynai, įskaitant požemines saugyklas. Direktyvos „Seveso III“ I priedo 5 pastaboje daroma nuoroda į CLP reglamentą ir konkrečiai minimos atliekos.

Direktyvos „Seveso III“ I priedo 5 pastaba:

Jei objekte yra (arba tikėtina, kad gali būti) pavojingų cheminių medžiagų, įskaitant atliekas, kurios nepatenka į Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 (CLP) taikymo sritį, tačiau dėl sąlygų objekte jos turi arba gali turėti su didelių avarijų pavojumi susijusių lygiaverčių savybių, jos laikinai priskiriamos tinkamiausiai kategorijai arba prilyginamos tinkamiausiai konkrečiai pavojingai cheminei medžiagai, kuriai taikoma ši direktyva.

5 Nacionalinis teisinis reguliavimas

Lietuvoje aukščiau aptartos Atliekų direktyvos nuostatos perkeltos į Atliekų tvarkymo įstatymą ir įgyvendinamuosius teisės aktus, iš kurių pagrindinis yra Aplinkos ministro 1999-07-14 įsakymu Nr. 217 patvirtintos Atliekų tvarkymo taisyklės (toliau – **Atliekų tvarkymo taisyklės**). Kaip minėta aukščiau, ES reglamentai valstybėse narėse taikomi tiesiogiai, todėl Atliekų tvarkymo taisyklėse pateikiama tik nuoroda į prievolę identifikuojant pavojingąsias atliekas vadovautis šiuo teisės aktu. Lietuvoje, kaip ir kitose ES valstybėse narėse yra ir kitų teisės aktų, vienaip ar kitaip susijusių su atliekų identifikavimu. Žemiau šiame skyriuje pateikiama detali informacija apie Lietuvoje galiojančių teisės aktų nuostatas.

6 Atliekų tvarkymo įstatymo ir Atliekų tvarkymo taisyklių nuostatos dėl pavojingųjų atliekų identifikavimo ir klasifikavimo

Atliekų tvarkymo įstatymas

Atliekų tvarkymo įstatymo 7¹ straipsnyje yra nurodyta, kad Atliekų sąrašą tvirtina Aplinkos ministerija. Tame pačiame straipsnyje nurodyta, kad pareiga identifikuoti atliekas pagal Atliekų sąrašą nustatyta atliekų turėtojui, t.y. atliekų darytojui arba asmeniui, turinčiam atliekų. Atliekų sąrašas yra pateiktas Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priede.

Atliekų tvarkymo įstatymas

7¹ straipsnis „Atliekų sąrašas“

1. Identifikuodamas atliekas, atliekų turėtojas turi vadovautis atliekų sąrašu.

2. Atliekų sąrašą, kuriame pateikiama atliekų klasifikacija pagal atliekų susidarymo šaltinį, tvirtina Aplinkos ministerija.

2 straipsnis, sąvokos:

6. **Atliekos** – medžiaga ar daiktas, kurių turėtojas atsikrato, ketina ar privalo atsikratyti.

8. **Atliekų darytojas** – asmuo, dėl kurio veiklos susidaro atliekų (pirminis atliekų darytojas), arba asmuo, kuris atlieka pradinį atliekų apdirbimą, maišymą ar kitus veiksmus, dėl kurių pakinta tų atliekų pobūdis arba sudėtis.

17. **Atliekų turėtojas** – atliekų darytojas arba asmuo, turintis atliekų.

Papildomai Atliekų tvarkymo įstatymo 13 str. nustatyta pareiga pavojingųjų atliekų turėtojams identifikuoti ir deklaruoti turimas pavojingąsias atliekas.

Atliekų tvarkymo įstatymas

13 straipsnis. Pavojingųjų atliekų identifikavimas ir deklaravimas

Pavojingųjų atliekų turėtojas privalo identifikuoti ir deklaruoti turimas pavojingas atliekas Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka.

Atskiros pavojingųjų atliekų identifikavimo ir deklaravimo tvarkos Aplinkos ministerija nėra patvirtinusi, taigi pavojingųjų atliekų identifikavimas turi būti vykdomas pagal žemiau detaliai aprašomas Atlieku tvarkymo taisyklių, o ypač jų 1 priedo nuostatas, o pavojingųjų atliekų deklaravimas - įgyvendinamas pagal Aplinkos ministro įsakymu patvirtintas Atlieku susidarymo ir tvarkymo apskaitos ir ataskaitų teikimo taisykles. Šiomis taisyklėmis nustatyta pareiga visiems atliekų darytojams, kurių veikloje susidaro pavojingųjų atliekų jas apskaityti vadovaujantis minėtų taisyklių nuostatomis.

Papildomai paminėtina, kad perkeliant į nacionalinę teisę tam tikras Atlieku direktyvos nuostatas, Atlieku tvarkymo įstatyme yra nustatytos specialiosios sąlygos dėl pavojingųjų atliekų tvarkymo, įskaitant:

- draudimas maišyti pavojingas atliekas (Atlieku tvarkymo įstatymo 14 straipsnis);
- ženklavimo ir pakavimo įpareigojimai (Atlieku tvarkymo įstatymo 15 straipsnis);

Atlieku tvarkymo taisyklės

Kaip nurodyta aukščiau, Atlieku sąrašas yra pateiktas Atlieku tvarkymo taisyklių 1 priede, be kita ko Atlieku tvarkymo taisyklėse yra atskiras skyrius, kuriame nurodyti pavojingųjų atliekų identifikavimo ir deklaravimo reikalavimai.

Atlieku tvarkymo taisyklės

X SKYRIUS „PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ IDENTIFIKAVIMAS IR DEKLARAVIMAS“

73. *Atliekos, kurios atlieku sąrašė, pateiktame Taisyklių 1 priede, pažymėtos žvaigždute (*), priskiriamos pavojingosioms atliekoms.*

74. *Įmonės, kuriose susidaro pavojingosios atliekos, privalo identifikuoti susidariusias pavojingas atliekas, nustatyti jų sudėtį ir deklaruoti susidariusias pavojingas atliekas atlieku apskaitoje.*

75. *Įmonės, identifikuojamos pavojingas atliekas, turi vadovautis 1 Priedo 2 punktu.*

76. *Nepavykus atlieku identifikuoti 75 punkte nurodytais būdais, turi būti atliekami pavojingųjų atlieku sudėties ir savybių laboratoriniai tyrimai.*

77. *Negalima pavojingųjų atlieku perklasifikuoti į nepavojingas, jei jos buvo atskiestos arba sumaišytos nesilaikant 78 ir 79 punktuose nustatytų reikalavimų ir siekiant sumažinti pradinės pavojingų medžiagų koncentracijas, kurios būtų mažesnės negu nustatytos mažiausios ribinės vertės, kurioms esant atliekos apibrėžiamos kaip pavojingosios.*

Svarbu pažymėti, kad Atlieku tvarkymo taisyklių 1 priede pateiktas atlieku sąrašas (toliau – **Atlieku sąrašas**) skiriasi nuo Europos atlieku sąrašo – tam tikroms atliekoms nustatyti ir nacionaliniai aštuonių ženklų atlieku kodai. Norint nustatyti atliekos kodą sąrašė, pirmiausia nustatomas aštuonių skaitmenų atliekos kodas. Jeigu netinka nė vienas iš aštuonių skaitmenų atlieku kodo, tada naudojamas šešių skaitmenų atliekos kodas.

Į Atlieku tvarkymo taisyklių 1 priedą iš esmės perkeltos Komisijos sprendimo 2000/532/EB (Sprendimas dėl atlieku sąrašo) nuostatos, atitinkamai išlaikyta ir sprendimo struktūra, t.y. Atlieku tvarkymo taisyklių 1 priede pateikiamas ne tik atlieku sąrašas, bet ir papildomos nuostatos (taisyklės) dėl pavojingųjų savybių vertinimo ir atlieku klasifikavimo, t.y. nurodytos:

- Vertinimo ir klasifikavimo taisyklės;
- Naudojimosi atlieku sąrašu taisyklės;
- Atlieku sąrašas.

Atlieku vertinimo ir klasifikavimo taisyklės iš Sprendimo dėl atlieku sąrašo yra pateiktos Atlieku tvarkymo taisyklių 1 priedo I skyriuje „Vertinimas ir klasifikavimas“.

Kaip ir Sprendime dėl atliekų sąrašo, Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priedo I skyriuje yra nurodyta, kad visos atliekos, kurios atliekų sąrašė pažymėtos žvaigždute (*), laikomos pavojingosiomis atliekomis; kad dėl pavojingųjų savybių turi būti vertinamos tik atliekos, kurioms galima priskirti tiek pavojingųjų, tiek nepavojingųjų atliekų kodus (t.y. kai atliekų susidarymo šaltinis ir jų tipas atitinka veidrodinį atliekų kodą); pateikiamos nuorodos į Reglamentą Nr. 1272/2008 (CLP).

Pažymėtina, kad Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priedo 2.1. p. yra nurodyta, kad visos atliekos, kurios atliekų sąrašė pažymėtos žvaigždute (*), laikomos pavojingosiomis atliekomis pagal Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymą, **nebent taikomas Atliekų tvarkymo įstatymo 18¹ straipsnis**⁵, t.y. netaikoma aukščiau nurodyta Atliekų tvarkymo įstatymo 13 straipsnyje nustatyta pareiga identifikuoti ir deklaruoti pavojingąsias atliekas.

Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priedo I skyriuje „Vertinimas ir klasifikavimas“ taip pat pateikta nuoroda į tiesiogiai taikomą Reglamentą 1357/2014 (kuriuo, kaip nurodyta aukščiau, buvo pakeistas Atliekų direktyvos III priedas, nustatantis kriterijus pagal kuriuos nusprendžiama kada atliekos turi būti identifikuojamos kaip pavojingosios).

Pritaikant Sprendime dėl atliekų sąrašo nuostatas nacionalinei teisei pateikta papildoma informacija (Pavojingoji savybė HP 9 (užkrečiamoji) vertinama pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. liepos 18 d. įsakymą Nr. V-706 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 66:2013 „Mediciniųjų atliekų tvarkymo saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ ir kitus Lietuvos Respublikos teisės aktus.

I SKYRIUS

VERTINIMAS IR KLASIFIKAVIMAS

1. Vertinant atliekų pavojingąsias savybes taikomi 2014 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 1357/2014, kuriuo pakeičiamas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinančios kai kurias direktyvas III priedas (OL 2014 L 365, p. 89) (toliau – Reglamentas Nr. 1357/2014), priede nustatyti kriterijai. Vertinant pavojingąsias savybes HP 4, HP 6 ir HP 8 naudojamos konkrečių medžiagų ribinės vertės, kaip nurodyta Reglamentas Nr. 1357/2014 priede. Jei atliekose esantis medžiagos kiekis yra mažesnis negu tos medžiagos ribinė vertė, apskaičiuojant mažiausią ribinę vertę, tos medžiagos neįskaičiuojamos. Jei atliekų pavojingoji savybė įvertinta atliekant bandymą su tokia pavojingosios medžiagos koncentracija, kokia nurodyta Reglamentas Nr. 1357/2014 priede, tokio bandymo rezultatai yra viršesni.

2. Atliekų priskyrimas pavojingosioms atliekoms:

2.1. visos atliekos, kurios atliekų sąrašė pažymėtos žvaigždute (*), laikomos pavojingosiomis atliekomis pagal Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymą, nebent taikomas Atliekų tvarkymo įstatymo 18¹ straipsnis;

2.2. jei tam tikroms atliekoms galima priskirti tiek pavojingųjų, tiek nepavojingųjų atliekų kodus, tuomet:

2.2.1. atliekų sąrašo įrašas, pažymėtas kaip pavojingas, turintis specifinį ar bendrą ryšį su pavojingomis medžiagomis, yra priskirtinas atliekoms, kuriose yra atitinkamų pavojingųjų medžiagų, dėl kurių atliekos turi vieną ar daugiau iš HP 1–HP 8 ir (arba) HP 10–HP 15 pavojingųjų savybių, išvardytų Reglamentas Nr. 1357/2014 priede. Pavojingoji savybė HP 9 (užkrečiamoji) vertinama pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. liepos 18 d. įsakymą Nr. V-706 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 66:2013 „Mediciniųjų atliekų tvarkymo saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ ir kitus Lietuvos Respublikos teisės aktus;

2.2.2. pavojingoji savybė gali būti įvertinta remiantis medžiagų koncentracija atliekose, kaip nurodyta Reglamentas Nr. 1357/2014 priede arba, jei 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiančiame ir panaikinančiame direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB, iš dalies keičiančiame Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 (OL 2008 L 353, p. 1) (toliau – Reglamentas Nr. 1272/2008), nenurodyta kitaip, atliekant bandymą pagal 2008 m. gegužės 30 d. Komisijos reglamentą (EB) Nr. 440/2008, nustatantį bandymų metodus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH) ar kitus tarptautiniu mastu pripažintus bandymų metodus ir gaires, atsižvelgiant į Reglamentą (EB) Nr. 1272/2008 7 straipsnio nuostatas dėl bandymų su gyvūnais ir žmonėmis;

⁵ 18¹ straipsnis. Buityje susidarančios pavojingosios atliekos. 1. Buityje susidarančioms mišrioms atliekoms netaikomi šio Įstatymo 7, 9, 13, 14, 15 ir 17 straipsnių reikalavimai. 2. Buityje susidarančioms pavojingosioms atliekoms šio Įstatymo 7, 9, 15 ir 17 straipsnių reikalavimai netaikomi tol, kol jas priima atliekas surenkanti, šalinanti arba naudojanti įmonė, kuri turi leidimą ir (ar) yra įregistruota į Atliekų tvarkytojų valstybės registrą.

2.2.3. atliekos, kuriose yra polichlorintų dibenzo-p-dioksino ir dibenzofuranų (PCDD/PCDF), DDT (1,1,1-trichlor-2,2-bis(4-chlor fenil)etano), chlordan, HCH (įskaitant lindaną), dieldrino, endrino, heptachloro, heksachlorbenzeno, chlordekono, aldrino, pentachlorbenzeno, mirekso, toksafeno, heksabrombifenilo ir (arba) PCB didesnės koncentracijos nei 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2019/1021 dėl patvariųjų organinių teršalų IV priede nustatytoji ribinė koncentracija, priskiriamos pavojingosioms;

2.2.4. reglamento Nr. 1357/2014 priede nustatytos ribinės koncentracijos netaikomos grynujų metalų lydinams (neužterštiems pavojingosiomis medžiagomis). Tos lydinų atliekos, kurios laikomos pavojingosiomis atliekomis, į šį sąrašą įrašytos atskirai ir pažymėtos žvaigždute (*);

2.2.5. jei taikytina, nustatant atliekų pavojingąsias savybes galima atsižvelgti į šias Reglamento (EB) Nr. 1272/2008 VI priedo pastabas:

2.2.5.1. 1.1.3.1. su medžiagų identifikavimu, klasifikavimu ir ženklinimu susijusios pastabos – B, D, F, J, L, M, P, Q, R ir U pastabos;

2.2.5.2. 1.1.3.2. su mišinių klasifikavimu ir ženklinimu susijusios pastabos – 1, 2, 3 ir 5 pastabos;

2.2.6. vertinant atliekų pavojingumą pagal savybę HP14, atliekos pripažįstamos pavojingomis, kai po 48 valandų sąveikos pasiekiamas 50% *Daphnia magna* atsako lygis, esant 10% ar mažesnei atliekų koncentracijai mėginyje (pasiekiami 48h EC50 ≤ 10%), atliekant tyrimą pagal standartą LST EN ISO 6341 (Vandens kokybė. *Daphnia magna* Straus (Cladocera, Crustacea) judrumo slopinimo nustatymas. Ūminio toksiškumo tyrimas). Atliekų mėginiai paruošiami pagal standartą LST EN 14735 (Atliekų apibūdinimas. Atliekų ėminių paruošimas ekotoksikologiniams tyrimams);

2.2.7. nepavykus identifikuoti atliekų sudėties ir neturint dokumentų, patvirtinančių, kad atliekos nepavojingos, atliekos laikomos pavojingomis;

2.3. visos kitos suderintame atliekų sąrašė įrašytos atliekos laikomos nepavojingomis.

Atliekų sąrašas (kaip minėta aukščiau, Lietuvoje naudojamas atliekų sąrašas yra platesnis nei ES Atliekų sąrašas, nes tam tikroms atliekoms identifikuoti Lietuvoje naudojami aštuonženkliai atliekų kodai) yra pateiktas Atliekų tvarkymo taisyklių 1 priedo II skyriuje. Šio skyriaus pradžioje pateikta informacija iš Sprendimo dėl atliekų sąrašo, susijusi su Atliekų sąrašo struktūra ir naudojimosi juo taisyklėmis.

II SKYRIUS

ATLIEKŲ SĄRAŠAS

3. Sąrašė skirtingų rūšių atliekos yra išsamiai apibūdintos atliekoms skirtu šešių arba aštuonių skaitmenų kodu ir tam tikrais dviejų skaitmenų ir keturių skaitmenų skyrių pavadinimais. Tai reiškia, kad norint nustatyti atliekų rūšį sąrašė, turėtų būti laikomasi toliau nurodytos tvarkos:

3.1. nustatomas atliekų, nurodytų 01–12 arba 17–20 skyriuose, šaltinis ir nustatomas šešių arba aštuonių skaitmenų atliekos kodas (išskyrus kodus, kurie šiuose skyriuose baigiasi 99). Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad tam tikriems gamybos padaliniais gali reikėti savo veiklą klasifikuoti pagal kelis skyrius. Pavyzdžiui, lengvųjų automobilių gamintojas savo atliekas gali rasti 12 skyriuje (metalų formavimo ir paviršių apdorojimo atliekos), 11 skyriuje (neorganinės atliekos, turinčios metalų po metalų apdorojimo ir dengimo) ir 08 skyriuje (dangų naudojimo atliekos), priklausomai nuo skirtingų procesų etapų;

3.2. jeigu 01–12 arba 17–20 skyriuose neįmanoma rasti tinkamo kodo atliekoms identifikuoti, turi būti patikrinami 13, 14 ir 15 skyriai;

3.3. jeigu netinka nė vienas šių atliekų kodų, atliekos turi būti identifikuojamos pagal 16 skyrių;

3.4. jeigu atliekų nėra ir 16 skyriuje, sąrašo skirsnyje, atitinkančiame pirmajame etape nurodytą veiklą, turi būti naudojamas kodas 99 (kitai neapibrėžtos atliekos).

4. Norint nustatyti atliekos kodą sąrašė, pirmiausia nustatomas aštuonių skaitmenų atliekos kodas. Jeigu netinka nė vienas iš aštuonių skaitmenų atliekų kodo, tada naudojamas šešių skaitmenų atliekos kodas.

5. Atliekų sąrašė kiekvienam atliekų kodui yra nustatytas kodo tipas (AN – Absoliučiai nepavojingas, AP – Absoliučiai pavojingas, VP – veidrodinis pavojingas, VN – Veidrodinis nepavojingas). Jei atliekų kodui yra priskirtas kodo tipas AN, atlieka laikoma nepavojinga ir pavojingumo vertinimo atlikti nereikia. Jei atliekų kodui yra priskirtas kodo tipas AP, atlieka laikoma pavojinga ir pavojingumo vertinimo atlikti nereikia. Jei atliekų kodui yra priskirtas kodo tipas VP arba VN, reikia vertinti atliekų pavojingumą. Atliekos pavojingumas vertinamas pagal I skyriaus 2.2 punkto nuostatas remiantis cheminės medžiagos ar mišinio saugos duomenų lapu, atliekų susidarymo technologinio proceso aprašymu, atliekant atliekų sudėties analizę ar kita turima informacija.